HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ברננה. מפני ריגון ולעז בני אדם לא אמרינן ליה הוא ולא דמי לנטען על אשת איש[מ] דהתם הואיל והוליאה בעלה מפני זה והלך זה ונשאה מכוער הדבר: **מתני' וכולם.** החכם והמביא גט והמעיד באשה להשיאה דתנן בהן לא יכנוס[נ]: **שהיו להם נשים.** בשעת מעשה ומתו לאחר זמן מותרות אלו לינשא להם דהשתא ליכא חשד שהרי בשעה שהעיד בה העד או שאסרה חכם היתה אשתו קיימת ולא לישא את זו נתכוין: **וכולן.** הנשים הללו: **שנישאו.** לאחרים כשאסרה חכם או כשהעיד עד במיתת בעלה ומתו הבעלים השניים: **מותרות לינשא.** לחכם ולעד ולמביא גט: **וכולן.** הנשים האלו מותרות לבניהם או לאחיהם של אלו המתירים אותן ואין אסורות אלא להן לבדן: **גמ' נתגרשו לא.** דע"י שנתן את עיניו בזו שהתיר גירש את אשתו: **הא.** דקתני אפי' נתגרשו כגון דהוי להו קטטה מקמי הכי דעדיין לא נתן דעתו על זאת: ה"ג **ואיבעית אימא אידי ואידי דלא הוו להו קטטה: הא.** דקתני נתגרשו לא בדארגיל הוא קטטה שהוא התחיל להקניט את אשתו: **והא.** דקתני אפי' נתגרשו בדארגילה היא קטטה שהיא הקניטתו תחלה: **קס"ד מיפה אמיפה.** הא דקתני וכולן שנישאו לאחרים ומתו קאי נמי אריש דקתני[פ] מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו וקתני דאם נישאת לאחר על פיו ומת השני הזה מותרת לינשא לעד זה ואע"פ שמתו ב' בעליה תנשא לשלישי ולא אמרינן הוחזקה זו קטלנית שהנשואה מת וגירושין דקתני נתגרשה קאי אגירושין דלעיל המביא גט כו' ואשמעינן דאם נשאת לאחר באותו הגט וגירשה השני הזה מותרת לינשא למביא גיטה הראשון: **נאמרי זימני הויא חזקה.** לקמן בהבא על יבמתו (דף סד:) ניסת לראשון ומת לשני ומת לשלישי לא תינשא דברי רבי ומתני' דלא כרבי דאי רבי נהי דאם יבא לכל העולם אסורה שהוחזקה להתאלמן או להתגרש: **מיפה.** דקתני הכא שנישאו לאחרים ומתו מותרות לאו אכולהו דלעיל קאי אלא אגירושין ואמביא גט או חכם שאסר את האשה: **וגירושין.** דהכא אמת הרגתיו הרגנוהו ומש"ה כשנתגרשה משני זה מותרת לשלישי שעדיין לא הוחזקה בחדא ריעותא תרי זימני: **אסור באמה ובפה ואחוסה.** כדמפרש טעמא לקמן שמא לאחר שישא את אמה או את בתה מזנה זו עמו ובזנות קמא לא הוה מיתסר באמה ובקרובותיה דקי"ל (לקמן דף לז.) נושאין על האנוסה ועל המפותה דלא נאסרו קרובות אשה על האיש אא"כ קדשה לראשונה דאישות כתיב בה וקיימה ע) כי יקח איש את אשה ואת אמה (ויקרא כ) אבל משנשא את אמה ואת בתה עומדת הנטענת הראשונה עליו בברכת דתנן (לקמן לז.) האומר והמפתה על הנשואה חייב וה"נ אמאי מותרת לבניהם ליחוש שמא עלת זמה היה ביניהם לישא את בנו של זה ויהא זה רגיל אצלה: **נשי לא אסרו** (פ). שכיבת זנות הקרובה את אשתו גמורה עליו הילכך לא קפדא אשתו ושתקה וחיישינן אבל גברי דאסרי שכיבתן אהדדי דאשה המזנה אסורה לבעלה קפיד בעל ורחיק האי מיניה: **א"פ.** דבגברי לא חיישינן לזנות שיזנה קרובו עם אשתו לאביו של מתיר נמי תשתרי ואמאי תני לבניהן ולאחיהן ולא תני נמי לאביהן: **לא מיבעיא לאביו.** של מתיר דמותרות ולא חיישינן שמא יזנה מתיר זה עמה: **דבזיו מיניה.** [פ] בוש הוא מאביו ואימתו עליו:

הדרן עלך כיצד אשת אחיו

ארבעה אחין. ולא מפייבמות. מפרש טעמא בגמ' משום זיקה דכיון דתרוייהו זקיקין להאי ולהאי קמא דמייבם פגע באחות זקוקתו לייבומי: **איסור מצוה.** רמיא קמיה מדאורייתא הלכך אסור באחותה לאחות זקוקה היא: **אחותה** (ג) **כשהיא יבמתה.** (פ) אחותה של ערוה ג) (כשהיא יבמתה) אשת אחי בעלה כשנופלת עמה לייבום: **או חולצת או מפייבמת.** דלאו אחות זקוקתו היא דערוה לא רמיא קמיה: **גמ' יש זיקה.** כלומר חומרת זיקה לשווי אחות זקוקתו כאחות אשתו. ובמס' נדרים (דף עד.) פליגי בה איכא למ"ד זקוקתו כאשתו להפרת נדריה ולאסור קרובות ואיכא למ"ד אין זיקה ובפרקין דלעיל (דף יז:) איפליגו בה רב הונא ורב יהודה: **מפרי בפי.** משני אחין נפלו: **מייתי אידך.** ונפלה קמיה דהאי ונפקא משום אחות אשתו בלא חליצה וייבום הלכך אמרי' להו תלוו דאי נמי מייתי אידך אם לבתר חליצה דחד הדר האי מולך וחלץ לה: **אלא נמי.** מאי שנא דנקט ד' אחין אי אמרת בשלמא יש זיקה אשמעי' רבותא דאע"ג דתרי אחי איהו ולא אלימא זקוקתו דמייבם דמצינו למימר הכי היא רמיא קמיה ואחותה קמי אחיו ואפ"ה אסור וכ"ש שלשה אחין ב' מהם נשואים שתי אחיות ומתו ונפלו לפני זה שתיהן אסורות דתרוייהו עליה רמיא וזיקתו חמורה וכי נסיב הוי פגע באחות זקוקתו אלא אי משום ביטול מצות יבמין אפי' תלתא נמי ומתו הנשים הנשואים שתי אחיות שתיהן חולצות דאי מייבם חדא נפקא אידך בולא כולם:

חמשה

מסורת הש"ס

מ) לקמן סד: ב"מ קו: [עירובין לז. כתובות מג.], נ) [צ"ל דתניא], ג) לקמן לז. [מוקפתא פ"ד], ד) [גיר' הערוך מחי], ה) לעיל יח. כג: כ: עדיות פ"ה מ"ה, ו) [ע' תוס' לקמן כח. ד"ה רבי אליעזר], ז) צ"ל יקיימו, ח) [לקמן כח.], ט) [לעיל כ. לקמן כח: סנהדרין נג.], י) לעיל כ., כ) [לעיל יח.], ל) [שם], מ) [לעיל כד:], נ) [לעיל כה. כה:], ס) [ע"א], ע) צ"ל ואיש אשר יקח, פ) בדפו"ר ליתא מילת אחותה, צ) [רש"ל מס"ז], ק) [לעיל ד. לקמן לז.].

גליון הש"ס

רש"י ד"ה דבזיו מיניה בוש הוא בו'. עי' נדה טו ע"ב תוד"ה אפילו ילדה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נשי לא אסרו אסרו שכיבתן שכיבת זנות הקרובה לא אסרו את אשתו גמורה: (ב) רש"י ד"ה אחותה של ערוה כשהיא כל"ל ומיבות אחותה כשהיא יבמתה נמחק:

מוסף רש"י

הנטען מן האשה. נחשד ויצא עליו קול (לקמן צז.).

הדרן עלך כיצד

ארבעה אחין כו' ומתו הנשואים את האחיות. ונפלו שמיהן יחד לפני המתן, הרי אלו חולצות ולא מתייבמות. משום דמרוייהו זקיקי ליה להאי ומרוייהו זקיקי ליה להאי ולא נסיב חדא קא פגע בחות זקוקתו (לעיל יח.). איסור מצוה ואיסור קדושה. ימות שנפלה לפני יבם ויהיה אסורה עליו משום מצוה (שניות מדברי סופרים) או משום קדושה (אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט) חולצת ולא מתייבמת. ואינה יוצאה בלא כלום, אף על גב דגבי מייבי כריתות קיימת לן מגזרה שוה דעליה דיולאת הימנו בלא כלום בלא חליצה, התם הוא דאסורה ליה איסור תמור דלא תפסי ביה קדושי, אבל איסור מצוה או קדושה דבנות קדושין גינהו, מרבינן מיבמתו יבמתו, יש לך אחרת שעולה השערה לחלון ואינה עולה ליבום, ואחו זו מייבי לאחין (סנהדרין נג.) והם היתה אחתם אסורה על האחד באיסור מצוה, אינו מותר באחותה, הואיל והיא מדאורייתא רמיא קמיה, הואי אידך אחות זקוקתו, הלכך בעו חליצה (לקמן כח:). אחותה. של ערוה, כשהיא יבמתה. כגון שנפלו שני אחיות משני אחין, האחת אסורה משום ערוה, כגון שהיא כלתו או חמותו, או חולצת או מתייבמת. אחות הערוה בלא פגע באחות זקוקתו, משום דערוה לאו זקוקתו היא (לעיל ב.).

ברננה לא מפקינן ה"נ ברננה לא מפקינן: **מתני'** [א]וכולם שהיו להם נשים ומתו מותרות לינשא להם [ב]וכולן שנישאו לאחרים ונתגרשו או שנתאלמנו מותרות לינשא להם [ג]וכולן מותרות לבניהם או לאחיהם: **גמ'** מתו אין נתגרשו לא אמר ליה רב הלל לרב אשי והתניא אפי' נתגרשו לא קשיא הא דהואי קטטה הא דלא הואי קטטה ואיבעית אימא הא והא דלא הואי קטטה ולא קשיא [ד]הא דארגיל הוא הא דארגילה היא: וכולן שנישאו וכו': קס"ד מיתה אמיתה וגירושין אגירושין נימא מתניתין דלא כרבי דאי כרבי [ה]האמר בתרי זימני הויא חזקה לא מיתה אגירושין וגירושין אמיתה: וכולן מותרות לבניהם או לאחיהם: מאי שנא מהא [ו]דתנן [ז]הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה נשי לגבי נשי שכיחן דאזלן גברי לגבי גברי לא שכיחן אי נמי נשי דלא אסרן שכיבתן אהדדי לא קפדי אהדדי גברי דאסרן שכיבתן אהדדי קפדי אהדדי אי הכי אביו נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעי' אביו [ח]דבזיו בניה מיניה אבל בנו דלא בזיו אביו מיניה אימא לא קמ"ל:

הדרן עלך כיצד אשת אחיו

ארבעה [ט]אחין שנים מהם נשואים שתי אחיות ומתו הנשואים את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ואם קדמו וכנסו יוציאו [י]רבי אליעזר אומר ב"ש אומרים [כ]יקיים וב"ה אומרי' [ל]יוציאו [מ]היתה אחת מהן אסור' על האחד איסור ערוה אסור בה ומותר באחות' והשני אסור בשתיהן [נ]האיסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת [ס]היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה והשניה אסורה על זה איסור ערוה האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה וזו היא שאמרו [ע]אחותה כשהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת: **גמ'** ש"מ יש זיקה דאי [פ]אין זיקה מכדי הני מתרי בתי קאתיין האי לייבם חדא והאי לייבם חדא לעולם אימא לך אין זיקה ומשום דקסבר [צ]אסור לבטל מצות יבמין דלמא אדמייבם חד מיית איידך וקמבטל מצות יבמין אי הכי תלתא נמי לא מיבעיא קאמרינן לא מיבעיא תלתא דודאי בטלה מצות יבמין אבל ד' למיתה לא חיישינן קמ"ל אי הכי אגירושין. אגב מיתה נקט גירושין דאפי' נתגרשה כמה פעמים שריא לינשא: **אי הכי אביו נמי.** לא מצי לשנויי דנקט בנו לרבותא אע"ג דאסור בחנוסת אביו לר' יהודה[ק] דהתינח בניהן אבל אחיהן אמאי נקט אי לאו לדקדק אבל לאביו לא:

הדרן עלך כיצד אשת אחיו

חולצות ולא מתייבמות. פירשתי לעיל (דף יח. ד"ה דלמא וכו') **ועוד נפרש בגמ' גבי** פלוגתא דרב ור' יוחנן: **אי הכי תלתא נמי.** אי אמרת בשלמא יש זיקה ניחא דנקט ארבעה לאשמועינן דאפי' בתרי יש זיקה אלא אי אין זיקה וטעמא משום ביטול מצות יבמין לישמעינן תלתא דהוי רבותא טפי דאסור לבטל אע"ג דחדא מינייהו לא חזיא לייבומי וכל שכן בד' דשתיהן ראויות להתייבם זה אחת וזה אחת דאסור ועוד אר"י דמאי לפרש דס"ד השתא דחיישינן למיתה דתרי כמו למיתה דחד ולהכי פריך א"ה תלתא נמי כיון דלא אתא לאשמועינן חידוש של חשש מיתה מדלא נקט חמשה דהוי רבותא טפי אלא לאשמעינן דאסור לבטל זה יכול להשמיענו אפילו בתלתא:

למיתה

עין משפט נר מצוה

צו א מיי' פ"י מהל' גירושין הלכה טו טוש"ע אה"ע סימן יב סעיף ד:

צז ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

צח ג ד מיי' שם והל' טז טוש"ע שם סעיף ד:

א ה ו מיי' פ"ז מהלכו' יבום הלכה ג טוש"ע אה"ע סי' קעה סע"ג:

ב ו מיי' שם טוש"ע אה"ע שם סעיף ד:

ג ח ט מיימון שם הל' ג טוש"ע אה"ע שם סעיף ה:

ד י מיי' שם הלכה ג טוש"ע אה"ע שם סעיף ג:

תוספות ישנים

ש"ם יש זיקה. וא"ת א"כ נחלוץ לחדא ונייבם לחדא וי"ל גזרה דלמא מייבם והדר חלץ וכי מייבם פגע באחות זקוקתו. ולא נסיבא דכיון דקאמר ש"מ יש זיקה א"כ אין לגזור דלמא מייבם בראשא דטעם של זיקה פשוט הוא ולא יטעו כמו שאפרש לקמן בע"ה. וי"ל דטעמא דכיון שנאסרה עליו שעה אחת שוב לא יבא לה היתר עולמית וא"ת לרב דלא סבר כן לקמן (דף מז:) מאי איכא למימר. וי"ל דמ"מ מוקים לה להך משנה כר' אליעזר דאמר כיון שנאסרה פעם אחת שוב אין לה היתר אף באיסורא דרבנן כי הכא דאין האיסור רק משום אחות זקוקתו. והא דדייקינן לקמן (דף כט.) מדסיפא ר' אליעזר דישא לאו ר' אליעזר זהו לרבי יוחנן אבל רב לא סבר כן א"ל [רב משני דהאי חולצת דמתני' חדא אבל האחרת דקתני דלא הוי אחות דבגמ' דמי לה] רב לא יסבור האי דיחוי:

תוס' חד מקמאי

ארבעה אחין שנים מהם נשואים ב' אחיות ומתו הנשואין לאחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות דוקא בדליכא צרות אבל בדאיכא צרות כיון דחליצת צרות מעולה מאחרות חליץ לצרות ולא לאחיות דקי"ל כשמואל דאמר ב' יבמות הבאות מב' בתים חלץ (ליבמות) [לאחיות] לא נפטרו הצרות לצרות נפטרו אחיו' דלא אלימא זיקה לשוויה צרה כצרות ומי' אי חליץ לאחיות אהני למפטר נפשה. אבל לכתחלה אמרינן ליה דיחלוץ לצרות שהיא חליצה מעולה מן האחיות. אבל היכא דליכא צרות לא אפשר דלא למחלץ לאחיות. והוי יודע דאליבא דרב דאמר חליצה פסולה צריכה לחזור על האחין שתי האחיות כל אחת מהן צריכה חליצה משני האחין. ולפי דעתי הלכתא כרב בהא אע"ג דפליג עליה שמואל דקי"ל הלכתא כרב באסורא וראיה לדבר פסק זה ממה שפירש הרב אלפס [בס"פ ר"ג] גבי פלוגתא דרבי ורבנן כשקדשה לשם יבמות דרבנן כרב ור' כשמואל וקי"ל כרבנן ורב אשי נמי אמר התם דכו"ע חליצה פסולה אינה פוטרת היינו כרב אלמא הלכתא כרב אע"ג דכתב הרב אלפס דכל הני שינויי לא סמכינן עלייהו והרב אלפס כתב דברי רב ודברי שמואל ולא פסק הלכתא כחד מנייהו ואולי סמך על הכלל שבידינו דהלכתא כרב באיסורא: